

Nr 215

Av herr von Friesen m. fl., om upphävande av § 90 regeringsformen.

Regeringsformens 90 § lyder:

Under riksdagens, dess kamrars eller utskotts överläggningar och prövning må icke uti något annat fall eller på något annat sätt, än grundlagarna bokstavligen föreskriva, komma frågor om ämbets- och tjänstemäns till- och avsättande, regerings- och domarmakternas beslut, resolutioner och utslag, enskilda medborgares och korporationers förhållanden, eller verkställigheten av någon lag, författning eller inrättning.

Det är uppenbart att denna paragraf innehåller synnerligen vittsyftande förbud i syfte att inskränka yttrandefriheten i kamrarna. Skulle den efterlevas efter bokstaven måste otvivelaktigt åtskilliga yttranden i kamrarna, exempelvis under remissdebatten, icke vara tillåtna. Å andra sidan har erfarenheten visat att talmännen genom dess existens nödgas ingripa i restriktivt syfte, exempelvis vid framställande av interpellationer. Sålunda lär enligt uppgift under 1955 års höstriksdag talmannen i andra kammaren under hand ha fäst en interpellants uppmärksamhet på att därest denne efter interpellationssvarets avgivande inginge i kritik mot en av statsrådet vidtagen åtgärd, talmannen funne sig nödsakad ingripa. Följden har blivit en viss osäkerhetskänsla hos riksdagsledamöterna om yttrandefrihetens gränser i en riksdagsdebatt.

1944 väcktes i båda kamrarna motioner av herr Knut Petersson m. fl. (I: 109) och herr von Friesen m. fl. (II: 352) med begäran om sådan ändring av sagda paragraf som garanterade en av ålderdomliga föreskrifter obunden yttrandefrihet i kamrarna. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionerna — vilket yrkande sedermera bifölls av riksdagen — under motivering att något praktiskt behov icke påvisats för en ändring av förevarande grundlagsbud och anknöt därvid till liknande uttalanden från utskottets sida åren 1917 och 1920.

Grundlagsföreskriften synes ha tillkommit efter erfarenheter från frihetstiden. Den svenska riksdagen av i dag kan dock icke på något sätt jämföras med frihetstidens regerande ständer. Systemet med interpellationer och enkla frågor torde främst för oppositionspartierna utgöra ett av medlen för kritik av regeringens åtgärder, och någon anledning att inskränka denna rätt kan icke motiveras. Klart otillbörliga, olämpliga eller kränkande uttalanden kunna korrigeras av talmännen även utan föreskrifterna i 90 § RF.

1944 års motionärer uttalade önskvärldheten av en ändring av paragrafen. Fråga är om den icke saklöst kunde utslutas. Vi hemställa därför,
att riksdagen såsom vilande antager ett grundlagsförslag
om utslutande ur regeringsformen av dess nuvarande § 90.

Stockholm den 26 januari 1956

Bertil von Friesen

Brita Elmén

Ture Königson